

RDA:n keventämislinjaukset ja ydinelementit 2018

Tällä sivulla ovat RDA:n mukaista kuvailua keventävät linjaukset sekä listaus ydinelementeistä kahdella kuvailutasolla. Keventämistyö jatkuu kuvailun kansallisissa ryhmissä vuonna 2018 kuvailuprosessien ja -ohjeiden käytön sujuvoittamisella. Myös MARC 21 -formaatin käyttöä analysoidaan keventämisen näkökulmasta.

RDA:n keventämislinjaukset

Kirjastoverkon aloitteesta [Kuvailustandardiryhmä](#) kävi läpi vuonna 2017 koko RDA-sääntötekstin kuvailun keventämisen/sujuvoittamisen näkökulmasta. Tuloksena syntyi 42 päivitettyä tai uutta linjausta. Linjauksia muokattiin kolmen kuvailun kansallisen ryhmän (Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmän, Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän ja Musiikin metatiedon asiantuntijaryhmän) kommenttien pohjalta.

Alla olevat linjaukset on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä RDA-sääntötekstin kanssa. Linjaukset julkaistaan poikkeuksellisesti RDA Toolkit -palvelun ulkopuolella, sillä palvelun ylläpitäjä ei enää päivitä nykyistä (2018) palvelua. Linjaukset siirretään tältä sivulta RDA Toolkitin uuteen versioon vuoden 2019 alkupuolella.

Keväntämislinjaukset ovat RDA-kirjastojen käytössä tämän sivun julkaisemisajankohdasta (toukokuu 2018) alkaen.

Kohta RDA:ssa	Linjaus aiemmin	Kevennyslinjaus	Selitys
2.3.3 Rinnakkainen päänimeke	Rinnakkainen nimeke on lisäydinelementti.	Rinnakkainen nimeke on lisäydinelementti perustasolla.	Ks. kuvailutasot tämän sivun alalaidassa
2.3.4 Muu nimeketieto	Muu nimeketieto on lisäydinelementti.	Muu nimeketieto on lisäydinelementti perustasolla.	Ks. kuvailutasot tämän sivun alalaidassa
2.3.7 Aiempi päänimeke	Aiempi päänimeke on lisäydinelementti.	Aiempi päänimeke on lisäydinelementti perustasolla.	Ks. kuvailutasot tämän sivun alalaidassa
2.3.8 Myöhempi päänimeke	Myöhempi päänimeke on lisäydinelementti.	Myöhempi päänimeke on lisäydinelementti perustasolla.	Ks. kuvailutasot tämän sivun alalaidassa
2.4.1.5 Useita nimiä sisältävä vastuullisuustieto: valinnainen poisjättäminen	Ei sovelleta valinnaista poisjättämistä tiedollisen tai taiteellisen sisällön luomisesta tai toteutuksesta vastuussa olevien henkilöiden, sukujen tai yhteisöjen nimien merkitsemiseen liittyen. Poimituihin tietueisiin ei tarvitse lisätä nimiä.	Sovelletaan valinnaista poisjättämistä.	
2.8.4 Kustantajan nimi	Lisäydinelementti. Kaikkien tiedonlähteessä esiintyvien kustantajien nimet merkitään, poikkeuksena sarja-aineiston kuvailu.	-	Linjaus poistettu
2.9.4 Jakajan nimi	Lisäydinelementti.	Jakajan nimi merkitään aina videotallenteiden kuvailuun perustasolla.	
3.2.1.3 Mediatyyppi + vaihtoehto	Jos aineistolle ei pystytä määrittelemään pääasiallista mediatyyppiä, merkitään kaikki aineistoon liittyvät mediatyypit. Vaihtoehto: Melindassa sovelletaan vaihtoehtoa b: mediatyypit, jotka vastaavat aineiston olennaisimpia osia.	Vaihtoehto: Sovelletaan vaihtoehtoa b: merkitään mediatyypit, jotka vastaavat aineiston olennaisimpia osia.	

3.3.1.3 Tallennet yypit + vaihtoehto	Jos aineistolle ei pystytä määrittelemään pääasiallista tallennetyyppejä, merkitään kaikki aineistoon liittyvät tallennetyypit. Vaihtoehto: Melindassa sovelletaan vaihtoehtoa b: tallennetyypit, jotka vastaavat aineiston olennaisimpia osia.	Vaihtoehto: Sovelletaan vaihtoehtoa b: merkitään tallennetyypit, jotka vastaavat aineiston olennaisimpia osia.	Huom! Vaihtoehtot suomen-oksessa väärin. Suomen os korjataan seuraavan päivittymisen.
3.4.5.3 Numeroidut mattomat sivut, lehdet ja palstat yksittäisessä niteessä	Suosittelaa kohtia a) ja b). Melindassa tehtävässä kuvailussa myös vaihtoehto c) voi olla mahdollinen.	Vaihtoehtoa c ei noudateta perustasolla.	Ks. kuvailutaso tämän sivun alalaidassa
3.4.5.3.1 Numeroidut ja numeroidut mattomat jaksot (toinen abc-kohta)	Suosittelaa kohtia a) ja b). Melindassa tehtävässä kuvailussa myös vaihtoehto c) voi olla mahdollinen.	Vaihtoehtoa c ei noudateta perustasolla.	Ks. kuvailutaso tämän sivun alalaidassa
3.4.5.8 Monimutkainen ja epäsystemaattinen numerointi	Suosittelaa kohtia a) ja b).	Vaihtoehtoa c ei noudateta perustasolla.	Ks. kuvailutaso tämän sivun alalaidassa
3.5.1.6 Useita tallenteita käsittävät aineistot: vaihtoehto	Vaihtoehto: ei sovelleta vaihtoehtoa.	Vaihtoehto: sovelletaan vaihtoehtoa ydintasolla.	Ks. kuvailutaso tämän sivun alalaidassa
3.16.4.3 Toistonoppeiden merkitseminen: vaihtoehto	-	Vaihtoehto: ei sovelleta vaihtoehtoa.	Linjaus lisätty
4.6.1.4 URL-osoitteen lisäyksen, korjauksen tai poiston vaativat muutokset	-	Jos vanhentuneen URL-osoitteen säilyttäminen ei ole tärkeää, voidaan se poistaa.	Linjaus lisätty
5.4 Kieli ja kirjoitusjärjestelmä	Melinda-metatietovarannon kuvailussa ei kuvailijan translitteroimaa nimekettä merkitä varianttinenimekkeeksi.	-	Lause poistettu linjauksesta
5.7 Tunnistamistaso	Lisäydinelementti.	Lisäydinelementti. Tunnistamistaso ei ole lisäydinelementti ydintasolla.	Ks. kuvailutaso tämän sivun alalaidassa
5.8 Käytetty lähde	Lisäydinelementti.	Lisäydinelementti. Käytetty lähde ei ole lisäydinelementti ydintasolla.	Ks. kuvailutaso tämän sivun alalaidassa

6.2.1.8 Alkukirjain ten ja kirjain san ojen kirjoittami nen	Noudatetaan liitteen A ohjeita.	-	Linjaus poistettu
6.2.2.6.1 Nimeke tietolähte istä	Vakiintuneen nimekkeen valinnassa voidaan käyttää erikielisiä tietolähteitä.	-	Säännönv astainen linjaus poistettu
6.2.2.6.2 Sepitetyt nimekkeet: vaihtoehto	-	Vaihtoehto: ei sovelleta vaihtoehtoa.	Linjaus lisätty
6.9.1.3 Sisältötyy pin merkitse minen: vaihtoehto	Vaihtoehto: Sovelletaan vaihtoehtoa b: sisältötyypit, jotka soveltuvat aineiston olennaisimpiin osiin.	Vaihtoehto: Ydintasolla sovelletaan vaihtoehtoa a ja perustasolla vaihtoehtoa b.	Ks. kuvailutas ot tämän sivun alalaidass a
6.16.1.3 Musiikkite osten nu merointie n merkitse minen	Musiikkiteoksen numerointi merkitään erillisenä elementtinä aina kun mahdollista.	Musiikkiteoksen numerointi merkitään teoksen kuvailuun erillisenä elementtinä aina kun mahdollista. Ydintasolla musiikkiteoksen numerointia ei tarvitse merkitä teokseen kuvailuun erillisenä elementtinä.	Ks. kuvailutas ot tämän sivun alalaidass a
6.17.1.3 Sävellajin merkitse minen	Sävellaji merkitään erillisenä elementtinä, mikäli sitä pidetään tarpeellisenä.	Sävellaji merkitään erillisenä elementtinä, mikäli sitä pidetään tarpeellisenä. Ydintasolla sävellajia ei tarvitse merkitä erillisenä elementtinä.	Ks. kuvailutas ot tämän sivun alalaidass a
6.18.1.4 Sovitukse t, transkripti ot tms.	Taidemusiikkisovituksesta, -transkriptiosta tms. merkitään <i>sovitettu</i> täydennettynä sovituksen esityskokoonpanolla aina kun mahdollista.	Taidemusiikkisovituksesta, - transkriptiosta tms. merkitään sovitettu täydennettynä sovituksen esityskokoonpanolla aina kun mahdollista. Ydintasolla sovituksen esityskokoonpanoa ei tarvitse merkitä erillisenä elementtinä.	Ks. kuvailutas ot tämän sivun alalaidass a
6.23.2.9. 5.2 Yksittäine n katkelma, joka identifioid aan numeroin nilla: vaihtoehto	-	Vaihtoehto: noudatetaan vaihtoehtoa. Käytetään arabialaisia numeroita luvun merkitsemisessä.	Linjaus lisätty
7.13.2 Kirjoitusjär jestelmä	Lisäydinelementti silloin, kun kieltä voidaan kirjoittaa usealla kirjoitusjärjestelmällä tai kieltä on kirjoitettu sille poikkeuksellisella kirjoitusjärjestelmällä.	-	Linjaus poistettu
7.15 Kuvitus	Lisäydinelementti kuvateoksissa.	-	Linjaus poistettu, sillä kuvitus- elementti ä voi käyttää vain aineistois sa, jotka eivät ole ensisijais esti kuvia.
7.22.1.4 Osien kesto	-	Vaihtoehto: sovelletaan vaihtoehtoa.	Linjaus lisätty

7.25.5 Lisätieto mittakaavasta	Lisäydinelementti.	-	Linjaus poistettu
8.10 Tunnistamistaso	-	Lisäydinelementti.	Linjaus lisätty
9.19.1.1 Yleiset suositukset henkilön auktorisoitun hakutiedon muodostamisesta: valinnainen lisäys	Valinnainen lisäys: Sovelletaan valinnaista lisäystä.	Valinnainen lisäys: Sovelletaan valinnaista lisäystä henkilön kuvailussa.	
9.19.1.4 Nimen täydellisyys muoto: valinnainen lisäys	Valinnainen lisäys: Sovelletaan valinnaista lisäystä. Kansallisbibliografisessa kuvailussa ei sovelluta valinnaista lisäystä.	Valinnainen lisäys: Valinnaista lisäystä ei sovelleta henkilön kuvailussa.	
16.2.2.12 Muissa hallintoalueissa sijaitsevat paikat	Vaihtoehto: sovelletaan vaihtoehtoa.	Vaihtoehto: ei sovelleta vaihtoehtoa.	
18.5.1.3 Suhteen määrittämisen merkitseminen	-	Aineiston ja toimijan välisen suhteen määritetään merkittään kuvailuun tapauskohtaisesti.	Linjaus lisätty
19.1.2 Teokseen liittyvien henkilöiden, sukujen ja yhteisöjen merkitseminen	Aggregaattiteokseen (esim. artikkelikokoomateos) sisältyvien teosten tekijöitä tai teoksiin liittyviä muita henkilöitä, sukuja tai yhteisöjä ei tarvitse merkitä, jos tekijäviittausten tekeminen osoittautuu kohtuuttoman raskaaksi.	Kuvailevan yhteisön harkinnan mukaan merkitään kaikki tai vain osa aggregaattiteokseen (esim. artikkelikokoomateos) sisältyvien teosten tekijöistä tai teoksiin liittyvistä muista henkilöistä, suvuista tai yhteisöistä.	
20.2 Ekspression tekijä	Toimittaja, kääntäjä, sanoittaja ja sovittaja ovat ydinelementtejä, kuvittaja on ydinelementti silloin kun on kyse kuvateoksesta. Jos samassa roolissa on useampi ekspression tekijä, voi soveltaa valinnaista poisjättämistä. Muut ekspression tekijät merkitään, kun ne katsotaan tärkeiksi.	Toimittaja, kääntäjä, sanoittaja, pääesittäjä ja sovittaja ovat lisäydinelementtejä. Kuvittaja on lisäydinelementti silloin, kun kuvitus on keskeinen, mutta ei ainoa teoksen sisältö. Kuvateoksissa kuvien tekijä on teoksen tekijä eli roolissa <i>taiteilija</i> . Jos samassa roolissa on useampi ekspression tekijä, ainakin ensimmäinen merkitään. Muut ekspression tekijät merkitään, kun ne katsotaan tärkeiksi	
23.5.1.3 Suhteen määrittämisen merkitseminen	-	Liitteen M määritteitä ei käytetä toistaiseksi aihetta osoittavissa suhteissa (MARC 21 -formaatin 6XX-kentissä). Määritteitä aletaan käyttää, kun MARC 21 -formaatti mahdollistaa i-osakentän käytön 6XX-kentissä.	Linjaus lisätty

25.1 Viittauksen kohteena oleva teos	Teosten välinen osa-kokonaisuussuhde on lisäydinelementti kokoomateoksissa, poikkeuksina runot, virret, konferenssiesitelmät, päiväkirjat, haastattelu- tai kirjekokoelmat ja vastaavat aineistot. Linjaukseen voidaan tehdä poikkeus kuvailevan yhteisön harkinnan mukaan, jos linjauksen noudattaminen osoittautuu kohtuuttoman raskaaksi. Teosten välinen suhde on lisäydinelementti myös sarjasuhteissa (seuraaja, edeltäjä yms.).	Teosten välinen suhde on lisäydinelementti sarja-aineiston suhteissa (seuraaja, edeltäjä yms.). Teosten väliset johdannaissuhteet ja kokoomateosten osa-kokonaisuussuhteet merkitään tapauskohtaisesti.	
26.1 Viittauksen kohteena oleva ekspressio	Ekspressioiden väliset suhteet muodostavat kokoomateosten ydinelementin. Linjaukseen voidaan tehdä poikkeus kuvailevan yhteisön harkinnan mukaan, jos linjauksen noudattaminen osoittautuu kohtuuttoman raskaaksi. Kun kokoomateos koostuu alkuperäisestä ekspressiosta ja sen käännöksestä, kummastakin ekspressiosta luodaan analyttinen auktorisoitu hakutieto. Jos kokoomateokseen sisältyy alkuperäisen ekspression lisäksi useampi kuin yksi käännös, luodaan alkuperäisestä ekspressiosta ja vähintään yhdestä käännöksestä analyttinen auktorisoitu hakutieto. Samaa periaatetta noudatetaan, kun on kyse kokoomateoksen eri kieliversioista. Kun kokoomateos koostuu muunlaisista ekspressioista, muodostetaan analyttinen auktorisoitu hakutieto vallitsevasta tai järjestyksessä ensimmäisestä ekspressiosta, jos se muodostaa merkittävän osan kuvailun kohteesta. Esipuhetta tai johdantokappaletta ei huomioida. Ekspressioiden väliset suhteet eivät yleensä muodosta ydinelementtiä silloin kun kyseessä on runoantologia, virsikokoelma, konferenssijulkaisu, aikakausjulkaisu, haastattelu- tai kirjekokoelma tai vastaava. Ekspressioiden väliset suhteet muodostavat ydinelementin myös silloin kun kyseessä on sarjojen välinen suhde, jota kuvataan ilmaisulla Seuraaja tms. Sarjamaisten ekspressioiden keskinäiset suhteet merkitään.	Ekspressioiden välinen suhde on lisäydinelementti sarja-aineiston suhteissa (seuraaja, edeltäjä yms.). Ekspressioiden väliset johdannaissuhteet (esim. käännökset) ja osa-kokonaisuussuhteet merkitään tapauskohtaisesti.	
A.1 Yleinen suositus: vaihtoehto	-	Vaihtoehto: Sovelletaan vaihtoehtoa manifestaation ja kappaleen niiden elementtien merkitsemisessä, joita ei jäljennetä kuvailuun tiedonlähteessä esiintyvissä muodossa.	Linjaus lisätty
M Soveltamisala	-	Liitteen M määritteitä ei käytetä toistaiseksi aihetta osoittavissa suhteissa (MARC 21 -formaatin 6XX-kentissä). Määritteitä aletaan käyttää, kun MARC 21 -formaatti mahdollistaa i-osakentän käytön 6XX-kentissä.	Linjaus lisätty

Ydinelementit kahdella kuvailutasolla

Kuvailustandardiryhmä muodosti RDA:n elementeistä kaksi kuvailutasoa:

- Ydintaso, jossa on vain RDA:n pakollisiksi määrittelemät ydinelementit (44 kappaletta)
- Perustaso, jossa on RDA:n pakollisten ydinelementtien lisäksi myös suomalaisten kirjastojen pakollisiksi linjaamat lisäydinelementit (yhteensä 84 kappaletta).

Kuvailutasot elementteineen löytyvät [TÄSTÄ TAULUKOSTA](#)

Ydin- ja perustasoa selittävät elementtikohtaiset linjaukset löytyvät joko RDA Toolkitista (ks. SKL-ikoni) tai tältä sivulta (ks. yllä).

Kaikkia elementtejä ei merkitä jokaiseen kuvailuun, vaan elementit valitaan aineistokohtaisesti. Ydinelementtilistauksessa on myös ne elementit, joita merkitään kuvailuun vasta, kun tietomallina on linkitetyn datan tuotantoa tukeva tietomalli (MARC 21 -formaatin seuraaja). Kuvailutaso ei estä kuvailijaa tallentamasta myös muita kuin kuvailutasolle määriteltäviä elementtejä.

Kuvailustandardiryhmä suosittaa RDA:ta noudattaville kirjastoille perustason kuvailua. Kuvailutason valinta (ydin- vai perustaso) tehdään tietokantakohtaisesti.

Kevyt-RDA julkaisualalle

Kuvailusääntöpalvelu on muodostanut [RDA:sta kevytversion](#) julkaisualaa varten:

- Kevyt-RDA sisältää vain 15 RDA-elementtiä
- Kevyt-RDA:ta täydennetään julkaisijakohtaisilla ohjeistuksilla, jotka liittyvät tietojen valintaan ja merkitsemiseen elementteihin
- Kevyt-RDA:ta sovelletaan mm. ennakotiedoissa ja digitaalisten aineiston mukana tulevilla metatiedoilla.

Tavoitteena julkaisualan tuottaman metatiedon laadun ja hyödynnettävyyden paraneminen:

- Tarkennetaan julkaisualan ohjeistuksia kirjastojen kuvailusääntöjen suuntaan
- Lisätään metatiedon yhteistuotantoa kuvailun ekosysteemeissä metatiedon elinkaaren kaikissa vaiheissa.